

વર્ષ : ૩૮ • અંક : ૬  
જૂન - ૨૦૧૪

શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી મેરિત

Retail Price Rs. 5/- Each

# દિવ્યધ્વનિ

આધ્યાત્મિક મુખ્યપત્ર

શ્રી અષ્ટભદ્રેવ ભગવાનને  
વંદન કરતાં  
શ્રી ભરત ચક્રવર્તી



શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર



(શ્રી સરસ્વત - સેવા - સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)  
કોઠા ૩૮૨ ૦૦૧, (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)  
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૨૧૯, ૨૩૨૫૬૨૮૩-૮૪  
ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૧૨૯

E-mail : [mail@shrimadkoba.org](mailto:mail@shrimadkoba.org)  
Web : [www.shrimadkoba.org](http://www.shrimadkoba.org)

૧

## अभी भी है भारत में अनेक परतंत्रता

- पूज्य आचार्य १०८ श्री कलकण्डी महाराज

( राग - १. आत्मशक्ति ) ( राग - २. शत-शत बन्दन )

दीर्घकालीन परतन्त्रता से, भारत की बहुविध हुई है क्षति ।  
धन-जनहानि संस्कृति विकृति, वैचारिक क्रान्ति की हुई क्षति ॥१  
शक हुषा मुगल मुसलमान, पटान अंग्रेजो ने किया आक्रमण ।  
हजारो वर्ष भारतवर्ष आक्रमणों से हुआ संव्रल ॥२  
जिससे भारत की मूल संस्कृति, विकृत हुई व वृद्धि न हुई ।  
ज्ञान-विज्ञान-भाषा-परम्परा, कानून राजनीति शुद्ध न रही ॥३  
आध्यात्मिकता हमारी मूल संस्कृति, जिससे होती अनन्त शक्ति ।  
अक्षय अनन्त ज्ञान-दर्शन मुख, वीर्य की होती उपलब्धि ॥४  
इसी के पहले संसार सम्बन्धी, सम्पूर्ण विकास की होती है प्राप्ति ।  
ज्ञान-विज्ञान चणित राजनीति, सत्ता-सम्पत्ति की होती है प्राप्ति ॥५  
दीर्घकालीन गुलाम के कारण, स्वतन्त्रता न रही किसी में ।  
संस्कृति सभ्यता भाषा परम्परा, साधना आराधना-राजनीतिमें ॥६  
जिससे वैचारिक स्वतंत्रता न रही, नहीं रही भी अभिव्यक्ति की ।  
लेखन-पठन शोध-बोधन, निर्माण इचार अभिकार की ॥७  
हीनता-चीनता कुंठा नैराश्य, ईर्ष्या द्वेष कृपा भाव भी जन्मे ।  
क्रोधप्रतिशोध वैरविरोध, प्रतिहिंसा के भाव भी जन्मे ॥८  
सैकड़ो वर्षों के आन्दोलन से, भारत पुनः स्वतन्त्र हुआ ।  
राजनैतिक हस्तान्तरण हुआ, पूर्ण स्वतन्त्र अभी न हुआ ॥९



केवल गौरा अंग्रेज गये, काला अंग्रेज शासक बने ।  
गुलाम मानसिक शासक अभी भी, देश के शोषक बने ॥१०  
संविधान या कानून प्रशासन, हमारी संस्कृति के सम न बने ।  
विदेशी संस्कृति परम्परा से, जोड़-तोड़ कर यह सब बने ॥११  
शिक्षा-पद्धति हमारी न बनी, बैकाले की बनी शिक्षा पद्धति ।  
तथाहि भाषा न्यायिक-प्रक्रिया, पुलितम-व्यवस्था विदेशी रही ॥१२  
अहिंसा धर्म का होता हून, बुचडखाना में पशुबधसे ।  
सत्य का बध होता सर्वत्र, संसद से न्यायालय तक में ॥१३  
आध्यात्मिकता तो दासी हो गई, भौतिकता बन गई है रानी ।  
अतएव भ्रष्टाचार फैला है, शान्ति सम्बृद्धि हो रही कुर्बानी ॥१४  
लिब इन मिलिशनशीप, समलैंगिकता, वधशाला व मद्यकी मान्यता ।  
भारतीय संस्कृति के योग्य नहीं, मांस नियात भी योग्य नहीं ॥१५  
अभी भी अन्य गुलामवृत्ति, यत्र-तत्र कर रही प्रवृत्ति ।  
स्वतन्त्र मौलिक महान् कार्य में, भारतीयों को नहीं प्रवृत्ति ॥१६  
स्वतन्त्रता से ही होता विकास, परतंत्रता से होता विनाश ।  
स्वच्छन्दता त्यागो स्वतंत्र बनो, 'कलकण्डी' का तुम्हें आशिष ॥१७



-: પ્રેરક :-

શ્રદ્ધેયશ્રી આત્માનંદજી  
ૐ

-: તંત્રી - સંપાદક :-

શ્રી મિતેશ એ. શાહ  
ૐ

-: સ્વત્વાધિકારી :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક  
સાધના કેન્દ્ર  
(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર  
સંચાલિત)  
ૐ

-: મુદ્રક-પ્રકાશક :-

ડૉ. શ્રી શર્મિષ્ઠાબેન એમ. સોનેજી  
ટ્રસ્ટી, શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર  
આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા  
ૐ

-: પ્રકાશન સ્થળ :-

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક  
સાધના કેન્દ્ર  
કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭  
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૨૧૯  
૨૩૨૭ ૬૪૮૩/૮૪  
ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૧૪૨  
ૐ

-: લવાજમ શ્રેણી :-

ભારતમાં  
ત્રિવાર્ષિક રૂ. ૧૮૦  
આજીવન રૂ. ૭૫૦  
પરદેશમાં  
By Air Mail  
ત્રિ-વાર્ષિક : Rs. 2500  
\$-60, £-35  
આજીવન : Rs. 7000  
\$-170, £-110  
By Sea Mail  
આજીવન : Rs. 3500  
\$-85, £-60

# દિવ્યધ્વનિ

## અનુક્રમણિકા

- (૧) શ્રી સદ્ગુરુપ્રસાદ ..... શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ..... ૫
- (૨) ભગવાન મહાવીરના બોધને પાત્ર કોણ ? .....  
..... પૂ.શ્રી આત્માનંદજી ..... ૬
- (૩) પળે પળની જાગૃતિ ..... ડૉ. કુમારપાળ દેસાઈ ..... ૮
- (૪) સમાધિતંત્ર-અમૃતરસપાન .....  
..... પ્રા.ચંદાબહેન પંચાલી ... ૧૨
- (૫) ક્ષમાપના ..... શ્રી વલભજી હીરજી ... ૧૫
- (૬) સ્થિતપ્રજ્ઞ મહાત્માના લક્ષણો .... પૂજ્ય બહેનશ્રી ... ૧૬
- (૭) શ્રી આનંદધન ચોવીશી... શ્રી અશોકભાઈ શાહ ... ૧૮
- (૮) સમ્યગ્દર્શન ..... બા.બ્ર.શ્રી સુરેશજી ... ૨૩
- (૯) ધર્મનું મૂળ - વિનય ..... શ્રી ભાનુબેન ડી. શાહ ... ૨૫
- (૧૦) ગુણચિંતન અને દોષવર્જન .. શ્રી હેમલતાબેન શાહ .... ૨૮
- (૧૧) સંબંધ..... શ્રી બટુકભાઈ બોટાદરા ... ૩૨
- (૧૨) કુટુંબ સુમેળના સદ્ભાવ સૂત્રો ..... ૩૩
- (૧૩) બાળવિભાગ ..... શ્રી મિતેશભાઈ શાહ ... ૩૪
- (૧૪) Yuva Times ..... ૩૬
- (૧૫) સમાજ-સંસ્થા દર્શન ..... ૩૭

વર્ષ : ૩૮

જૂન, ૨૦૧૪

અંક - ૬

શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર

(શ્રી સત્શ્રુત-સેવા-સાધના કેન્દ્ર સંચાલિત)

કોબા - ૩૮૨ ૦૦૭ (જિ. ગાંધીનગર, ગુજરાત)

ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૨૧૯/૪૮૩/૮૪

ફેક્સ : (૦૭૯) ૨૩૨૭ ૬૧૪૨

mail@shrimadkoba.org

www.shrimadkoba.org



## લેખકો / ગ્રાહકો / વાચકોને

- ☞ 'દિવ્યધ્વનિ' દર મહિને પ્રગટ થાય છે.
- ☞ કોઈ પણ અંકથી ગ્રાહક થઈ શકાય છે.
- ☞ ત્રણ વર્ષથી ઓછી મુદતનું લવાજમ સ્વીકારવામાં આવતું નથી.
- ☞ ચેક/ડ્રાફ્ટ/એમ.ઓ. 'શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર, કોબા'ના નામનો મોકલવો.
- ☞ સહુ સ્વજનો-મિત્રો વધુમાં વધુ ગ્રાહકો નોંધાવીને સહયોગી બને તેવી વિનમ્ર અપેક્ષા છે.
- ☞ ગ્રાહકોએ પત્રવ્યવહારમાં પોતાનો ગ્રાહક નંબર અને પૂરું સરનામું અવશ્ય લખવું. ગ્રાહક નંબર સરનામાની ઉપર લખેલો હોય તે નોંધી રાખવા વિનંતી છે.
- ☞ સરનામામાં ફેરફાર થયાની જાણ તાત્કાલિક કરવા વિનંતી છે.
- ☞ કોઈપણ લેખ સ્વીકારવો કે ન સ્વીકારવો કે ક્રમશઃ લેવો તેનો સંપાદકશ્રીને સંપૂર્ણ અધિકાર રહેશે.
- ☞ લેખકોનાં મંતવ્યો સાથે સંપાદકશ્રીનું સહમત હોવું આવશ્યક નથી.



: મુદ્રણસ્થાન :

ભગવતી ઑફસેટ

૧૫/સી, બંસીધર ઍસ્ટેટ, બારડોલપુરા,

અમદાવાદ - ૩૮૦ ૦૦૪

ફોન : ૨૨૧૬ ૭૬૦૩



## પ્રાર્થના

હે પરમકૃપાળુદેવ !

આપે કહ્યું છે કે, “વિષમભાવના નિમિત્તો બળવાનપણે પ્રાપ્ત થયા છતાં, જે જ્ઞાનીપુરુષ અવિષમ ઉપયોગે વર્ત્યા છે, વર્તે છે, અને ભવિષ્યકાળે વર્તે, તે સર્વને નમસ્કાર.”

હે કરુણાસાગર ! અમે પણ એ સર્વ જ્ઞાનીપુરુષોને નમસ્કાર કરીએ છીએ. પરંતુ પ્રથમ નમસ્કાર તો આપને જ કરીશું, કારણકે આપ જ્ઞાનીએ તો અમને તત્ત્વદૃષ્ટિ આપી અને મોક્ષમાર્ગ સમજાવ્યો. વળી, ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ વ્રત, ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ તપ, ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ નિયમ, ઉત્કૃષ્ટમાં ઉત્કૃષ્ટ લબ્ધિ, એ જેમાં સમાય છે - એવા અવિષમ ઉપયોગને આપે વારંવાર નમસ્કાર કર્યા છે અને એ અવિષમ ઉપયોગના તો આપ સ્વામી હતા. તેથી અમે ફરી ફરી આપને નમસ્કાર કરીએ છીએ.

આપના આ અવનિ ઉપર અવતરણના અને દેહપરિવર્તન પર્યંતના જીવનકાળમાં કેટલીયે વિષમતાઓ વિશિષ્ટ પ્રકારે દૃષ્ટિગોચર થાય છે ! પૂનમની રાત્રે (જ્ઞાન) રવિનો ઉદય, બાલ્યવયમાં જ્ઞાનવૃદ્ધનો આભાસ, વૈશ્યવેષમાં ઉદાસીનતાનો વાસ, હીરામોતીમાં અધ્યાત્મનો પ્રતિભાસ, વિપુલ ધનરાશિમાં આત્મા અતિ ઉદાસ, સંસારના સુખમાં પણ સુખનો આભાસ, મોહમયીમાં અમોહસ્વરૂપનો નિવાસ, પુરુષસિંહમાં પરમ કારુણ્યનો વાસ, અકથ્ય ઉપાધિજોગમાં પણ જિજ્ઞાસુ જીવોની જ્ઞાનપિપાસાને સંતોષવાનો અદ્ભુત અવિરત પ્રયાસ, કળિયુગમાં સત્યુગનો વાસ, કૃશદેહમાં પરમ બુદ્ધિનો આવિષ્કાર, અહિંસકના હાથે કષાયો પર વાર, અને સૌથી વધુ આશ્ચર્યકારક એ છે કે સહનશીલતાની મૂર્તિ એવી મા વસુંધરાને કૃશદેહનો પણ થયેલો ભાર ! શું કહીએ અને કેટલું કહીએ ?

જનનીની જેમ જતન કરતા, પિતાની જેમ પોષતા,

અનાથના નાથ એવા, રાજ યાદ આવે છે,

હરઘડી, હરપળ, અમને રાજ યાદ આવે છે,

સાચો રાહ બતાવનાર એવા રાજ યાદ આવે છે.

॥ ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥



## ભગવાન મહાવીરના બોધને પાત્ર કોણ ?

\*\*\* પરમ શ્રદ્ધેય સંતશ્રી આત્માનંદજી \*\*\*

(ગતાંકથી ચાલુ...)

**(૪) બ્રહ્મવ્રતમાં પ્રીતિમાન :**

પહેલું વ્રત તે અહિંસા છે પણ અઘરું વ્રત તે બ્રહ્મચર્ય છે. નિશ્ચયથી બ્રહ્મચર્ય એટલે આત્માનો અનુભવ કરવો, આત્મા પ્રત્યે ઢળવું, તેની પ્રતીતિ કરવી.



કારણો છે કે જેના લીધે મારાથી બરાબર બ્રહ્મચર્ય પાળી શકાતું નથી ? અને ઉત્તરમાં તેઓ જે સાધના બતાવે છે તેનું તે સેવન કરે છે તથા બ્રહ્મચર્ય-પાલનમાં બાધક દોષોનો ત્યાગ કરે છે. ખરેખર બ્રહ્મચર્યનું પાલન તો

મુનિરાજ કરે છે. તેમની ચર્યા ઉપર લખેલ 'ચર્યાપરિષદ'માં વર્ણન કર્યું છે કે,

ચાર હાથ પરમાણ નિરખ પથ,

ચલત દૃષ્ટિ ઈત ઉત નહિ તાને,

કોમલ પાંચ કઠિન ધરતી પર,

ધરત ધીર બાધા નહિ માને;

નાગ તુરંગ પાલખી ચઢેતે,

તે સ્વાદ ઉર યાદ ન આવે,

યોં મુનિરાજ સહૈ ચર્યા દુઃખ,

તાતૈ કર્મ કુલાચલ ભાલૈ.

- કવિવર ભૈયા ભગવતીદાસજી

“બ્રહ્મણિ ચરતિ ઇતિ બ્રહ્મચર્ય ।”  
વિજાતીય વ્યક્તિઓનો સમાગમ ન કરવો તે સામાન્ય બ્રહ્મચર્ય છે અને સ્વાદારાસંતોષ એ ગૃહસ્થનું બ્રહ્મચર્ય છે. તેમાંય વિશેષ બ્રહ્મચર્યના પાલન અર્થે નાના-નાના નિયમો લેવા જોઈએ. ગૃહસ્થાવસ્થામાં ભલે બ્રહ્મચર્યનું પાલન બરાબર થાય નહિ પણ તેના પાલનનો ભાવ તો કરી જ શકાય તથા તેના પાલન માટે ચરણાનુયોગમાં બતાવેલ આચારો પ્રમાણે યથાશક્તિ ચાલવું જોઈએ. આપણી ચીલાચાલુ જીવનપદ્ધતિને બદલવી પડશે. આપણે કેવી રીતે ચાલવું, ફરવું, બોલવું, કોને મળવું, કોને ન મળવું, શું વસ્તુ ખાવી, કેવી ખાવી, કેટલી ખાવી, ક્યાં ખાવી તે બધું નિયમ પ્રમાણે થાય તો જ બ્રહ્મચર્યનું પાલન થઈ શકે. તેના માટે વિશેષ માર્ગદર્શન યોગ્ય સત્પુરુષો પાસેથી ગ્રહણ કરવું જોઈએ. અહીં આ ચોથા વાક્યમાં હજુ બ્રહ્મચર્ય સિદ્ધ થયું નથી પણ તેની સિદ્ધિમાં તે ઉદ્યમવંત છે, પ્રીતિમાન છે તથા તેમ થવા અર્થે તે નિયમિત સત્સંગમાં જાય છે. સત્પુરુષનો સમાગમ કરે છે અને વિનયપૂર્વક હાથ જોડીને તેમને પૂછે છે કે હે ગુરુદેવ ! એવા કયા

દીક્ષા પહેલા અતિવૈભવયુક્ત જીવન જીવવા છતાં મુનિને ક્યારેય પણ તે વૈભવની યાદ આવતી નથી કારણ કે પર પદાર્થોમાં હવે તેમને સુખબુદ્ધિ રહી જ નથી. તેઓ તો ભવોભવના આરાધક હોય છે. પહેલા પૂર્વ પુણ્યના ઉદયથી પ્રાપ્ત થયેલ વૈભવને પણ તેઓ અનાસક્તભાવે ઉદયકર્મ જાણી ભોગવતા હતા અને દીક્ષા બાદ તે નિમિત્તોનો ત્યાગ થતાં તેમને વિશેષ રૂપથી દેવ, ગુરુ, ધર્મ અને મોક્ષમાર્ગ જ યાદ આવે છે. એવી ગુરુની એમના ઉપર કૃપા છે તથા તેમનો પુરુષાર્થ અને



જાઓ. કારણકે સાધના કરવા માટે યોગ્ય દ્રવ્ય, યોગ્ય ક્ષેત્ર, યોગ્ય કાળ અને યોગ્ય ભાવ આવશ્યક છે. મુંબઈ મોહમયી નગરી છે. જેમણે હજુ યોગ્ય દ્રવ્ય, યોગ્ય ક્ષેત્ર, યોગ્ય કાળ અને યોગ્ય ભાવની વ્યવસ્થા જાણી નથી તેઓને હજુ મોક્ષમાર્ગની પ્રજ્ઞાપ્તિ પણ થઈ નથી તો પછી પ્રાપ્તિની તો વાત જ શું કરવી ? એકાંતવાસ અને તીર્થનું દરેક મુમુક્ષુએ સેવન કરવું જોઈએ. વર્ષમાં ઓછામાં ઓછી એક તીર્થયાત્રા તો મુમુક્ષુએ કરવી જ જોઈએ. તીર્થાદિનો ઉછરંગી એટલે ભગવાન, સત્પુરુષ અને સત્સંગ જ્યાં હોય ત્યાં જીવ ઉત્સાહી બની તેમાં ઉલ્લાસથી જોડાય છે. પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજી ઉત્તરસંડા, નડિયાદ, રાજજ, વડવા આદિ ચરોતરના નાના-નાના ગામડાઓમાં એકાંત સાધના કરવા જતા હતા. આવું કોઈ વિરલા જ કરી શકે. આનંદધનજી કહે છે કે,

“અવધૂ રામ રામ જગ ગાવે,

વિરલા અલખ જગાવે.”

અલખ એટલે આત્મા. અલક્ષ એટલે જે ઈન્દ્રિયો અને મનથી જણાતો નથી. એવા આત્માની સાથે અનુસંધાન, જોડાણ, પરિચય કરવો. પ્રચૂરપણે એનો અનુભવ તો મહામુનિશ્વર જ કરી શકે. તેઓ પણ પરમાત્મા જેવા જ કહેવાય.

#### (૯) આહાર, વિહાર, નિહારનો નિયમી :

જે દિવસ-રાત ખાધા જ કરે તેનું નામ ભૂંડ. માટે આપણે શરીરની પ્રકૃતિને અનુકૂળ ઉણોદરીપૂર્વકનો સાત્ત્વિક આહાર કરવો જોઈએ, જેથી શરીર પણ ચાલે અને પ્રમાદ ન થાય. એટલે સાધના પણ સાથે સાથે બરાબર ચાલે. વિહાર એટલે ગાંડાની જેમ જ્યાં ત્યાં રખડવું નહિ પણ યોગ્ય જગ્યાએ, યોગ્ય સમયે સમયમર્યાદા મુજબ આવાગમન કરવું જોઈએ. નિહાર એટલે મળ

આદિનો પણ નિયમિત સમયે ત્યાગ કરવો જોઈએ, જેથી શરીરમાં વિકારો થતા નથી, શરીર નીરોગી રહે છે. શરીર પણ સાધના કરવા માટેનું યોગ્ય સાધન છે.

#### (૧૦) પોતાની ગુરુતા દબાવનાર :

જો માથે સદ્ગુરુદેવ અને હૃદયમાં તેમની આજ્ઞા હોય તો જ પોતાની ગુરુતા દબાવી શકાય છે.

“મૈં સંતન કા દાસ જિન્હોને મન માર લીયા”

આવી લઘુતા સાધકજીવમાં આવવી જોઈએ. પરમકૃપાળુ શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીમાં કેવો પરમ વિનય હતો ! તેઓ પત્રાંક-૨૧૦માં જણાવે છે,

“સર્વ જીવોના અને વિશેષ કરી ધર્મજીવના તો અમે ત્રણે કાળને માટે દાસ જ છીએ.”

ક્યાં મહાપુરુષોનો પરમ વિનય અને ક્યાં આપણામાં રહેલો અહંકાર ! આ અહંકારનું નામ જ સંસાર છે. સંતોના શરણે જઈ તેમની આજ્ઞાનું આરાધન કરતા કરતા દિવસમાં અનેકવાર ઉઠતા અહંકારને છોદવાનો મુમુક્ષુએ અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

છેલ્લે પરમકૃપાળુદેવ કહે છે,

“એવો કોઈ પણ પુરુષ તે મહાવીરના બોધને પાત્ર છે, સમ્યક્દેશાને પાત્ર છે. પહેલા જેવું એક્કે નથી.”

આ બોધને હૃદયમાં ધારણ કરી, તે બોધનું દૃઢ શ્રદ્ધાન થવા નિરંતર પ્રભુભક્તિ, સત્સંગ, સ્વાધ્યાય કરીએ. પરમાત્મા, સદ્ગુરુદેવ તથા તેમની આજ્ઞા આપણા અંતરમાં ઉતરે તથા આપણે મોક્ષમાર્ગમાં જલદી જલદી આગળ વધીએ એવી પરમાત્માને પ્રાર્થના.

॥ ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ: ॥





સમગ્ર ચિત્ત પર છવાઈ જાય છે. ક્રોધ આવે છે એક બિંદુ રૂપે અને એ પ્રગટે છે સમગ્ર ચિત્તને ઘેરી વળેલા મહાસાગર રૂપે. જેમ નળ રાજાની પગની પાની કોરી રહી ગઈ અને તેમાંથી કલિ (કળિયુગ) પ્રવેશ્યો હતો, એ જ રીતે એક દુષ્ટ કે અધમ ભાવનો અંશ વ્યક્તિના ચિત્તમાં પ્રવેશે એટલે એના સમગ્ર ચિત્ત પર એ પ્રભુત્વ જમાવી દે છે. પછી એ ભાવ પ્રમાણે વ્યક્તિનું આચરણ થાય છે અને એ પ્રમાણે એ ઉચ્ચારણ કરતો હોય છે, આથી મનમાં આવતા ભાવો સામે જાગૃતિ આવશ્યક છે.

સામાન્ય માન્યતા એવી છે કે દ્વેષ અને લોભ એ રાગ અને મોહની તુલનામાં જીવનને વધુ દૂષિત કરે છે, આથી એક એવી ધારણા બંધાઈ ગઈ છે કે ક્રોધ ઘણો ખરાબ, જ્યારે રાગ થાય તો બહુ વાંધો નહીં. હકીકત એ છે કે ક્રોધ અને દ્વેષ કરતાં પણ રાગ વિશેષ હાનિકારક છે, પરંતુ વ્યક્તિ સામાન્ય રીતે એના દ્વેષને રોકે છે. કોઈના ય તરફ આંગળી ચીંધવી નહીં એમ માને છે. વળી, વિચારે છે કે સામી વ્યક્તિ પ્રત્યે એક આંગળી ચીંધી હોય, તો એનો અર્થ એ થાય કે એણે પોતાના તરફ ત્રણ આંગળીઓ ચીંધી છે. પરંતુ આવો દ્વેષ તો ક્યારેક જ પ્રગટ થાય છે. કોઈ નિમિત્ત મળતાં મનમાં દ્વેષ જાગે છે, જ્યારે રાગ તો પળે પળે પેદા થતો હોય છે.

વળી, રાગ જેમ જેમ વધતો જાય છે, તેમ તેમ એ દ્વેષમાં વૃદ્ધિ કરતો જાય છે એટલે કે ધીરે ધીરે રાગ એ ચિત્તને સતત દ્વેષ અને કામથી બાળતો હોય છે. આવે સમયે વ્યક્તિનું સમગ્ર ચિત્ત રાગજનિત દ્વેષથી ભરાઈ જાય છે. એને જ્યારે સમજાય કે દ્વેષ કરતાં પણ રાગને મૂળમાંથી જ દૂર કરવો જરૂરી હતો, પણ ત્યારે વાત ઘણી વણસી ગઈ હોય છે. આપણને ખ્યાલ પણ ન હોય એ રીતે રાગ કામ કરતો હોય છે આથી સૌથી વધુ સાવધાની વ્યક્તિએ

રાગના ભાવ અંગે રાખવાની હોય છે.

કેટલીક વ્યક્તિઓમાં એવી માન્યતા હોય છે કે જીવનમાં એકાએક અણધારી રીતે કોઈ સારી ઘટના બનશે, જે ઘટના એમના જીવનને ઊર્ધ્વમાર્ગે લઈ જશે. આવી ઘટનાની રાહમાં ને રાહમાં એ વ્યક્તિ બેસી રહે છે અને એના જીવનમાં કોઈ પરિવર્તન આવતું નથી કે એને પરમનો કોઈ સ્પર્શ થતો નથી ! હકીકતમાં જીવનમાં સારી વસ્તુઓ બને તે માટે ચિત્તને જાગ્રત કરવું પડે, કેળવવું પડે અને પરમ પ્રત્યે વાળવું પડે છે. આનો અર્થ જ એ કે અધ્યાત્મક્ષેત્રમાં કશું એકાએક બનતું નથી. લોટરીમાં જેમ રાતોરાત લાખોનું ઇનામ મેળવે એમ બનતું નથી. એને માટે તો તમારે દૃઢ મનથી પ્રયત્ન કરવો પડે છે એટલે કે સાધના એ આપોઆપ ઊતરી આવતી નથી, પરંતુ એને માટે આયાસ કરવો પડે છે.

પહેલાં પ્રયત્નપૂર્વક મનમાં નક્કી કરવું પડે છે અને પછી એને અનુસરવું પડે છે. સાધના એ પ્રયત્નસાધ્ય છે. એને માટે વ્યક્તિએ પોતાનો ‘માઇન્ડ સેટ’ બરાબર ગોઠવવો જોઈએ. એનું કારણ એ છે કે તૃષ્ણા એને અટકાવવા માટે કોશિશ કરતી હોય છે. આ તૃષ્ણાનું પણ એક આકર્ષણ હોય છે અને એ આકર્ષણ જાગે ત્યારે વ્યક્તિ આ તૃષ્ણાથી પ્રાપ્ત થનારી ભૌતિક વસ્તુ શાશ્વત છે કે નહીં, એનો લેશમાત્ર વિચાર કરતી નથી. એ તૃષ્ણા તરફ દોડે છે, એના પરિણામ તરફ નહીં, આને પરિણામે એના મનમાં એવી તૃષ્ણા જાગશે કે એનું ઘર ભવ્ય મહેલ જેવું હોય, કોઈ સુંદરીનો સુંવાળો સાથ હોય, એની મોટર અઘતનમાં અઘતન મોડેલની હોય કે પછી એની પાસે અબજોપતિ જેવી સંપત્તિ હોય. આ બધી તૃષ્ણાઓ માણસના હૃદયને દોડાવે છે અને માનવી પણ એનાં જ સ્વપ્નાં જુએ છે. જેમાં સુખ નથી એને વિશે એ સુખનો કિલ્લો રચી દે છે. એ

















આત્મલક્ષ નિરંતર રહે છે. બહાર વ્યવહારમાં ચારિત્રમોહને વશ થઈને કાંઈ પ્રવર્તન કરવું પડે પણ તેનું માહાત્મ્ય નથી. પાંચેય ઈન્દ્રિયના વિષયભોગ-સાંસારિક સુખો આ દૃષ્ટિવાળા સાધકને અનિષ્ટ લાગે છે - રૂચતા નથી.

- “અહો સમદૃષ્ટિ આત્મા, કરે કુટુંબ પ્રતિપાળ, અંતર્ગત ન્યારો રહે (જેમ) ધાવ ખિલાવે બાળ.”

- શ્રી બૃહદ્ આલોચના

આ પ્રમાણે સંયમી સાધક પાંચેય ઈન્દ્રિયો અને મનનો નિરોધ કરી સ્થિતપ્રજ્ઞ મહાત્મા બની જાય છે.

### સંયમ વિશે મહાપુરુષોના વચનો

- નૃજન્મનઃ ફલં સારં યદેતદ્ જ્ઞાન સેવનમ્, અનિગૂહીત વીર્યસ્ય સંયમસ્ય ચ ધારણં ।

- શ્રી સારસમુચ્ચય

- સંયમના હેતુથી યોગ પ્રવર્તના,  
સ્વરૂપલક્ષે જિનઆજ્ઞા આધીન જો;  
તે પણ ક્ષણ ક્ષણ ઘટતી જાતી સ્થિતિમાં,  
અંતે થાયે નિજ સ્વરૂપમાં લીન જો.

- શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર

- સંયમ એટલે સમ + યમ. આત્માના લક્ષ્યપૂર્વક જીવને નિયમબદ્ધ બનાવવો તે.
- વિષય-કષાયોથી આત્માનું રક્ષણ કરવું તેને સંયમ કહીએ. સંયમ દ્વારા જિતેન્દ્રિય બનાય છે.
- સંયમના બે પ્રકાર : (૧) વ્યવહાર સંયમ - બાહ્ય વ્રતાદિનું પાલન, (૨) નિશ્ચય સંયમ - વિશુદ્ધ ધ્યાનમાં પ્રવર્તન
- વીતરાગદર્શનમાં સંયમ બાર પ્રકારે પણ કહ્યો છે :

(૧) પ્રાણી સંયમ : ૧ સ્થાવર તથા ૫ પ્રકારના ત્રસ (હાલતા ચાલતા) જીવોની રક્ષા

(૨) ઈન્દ્રિય સંયમ : પાંચ ઈન્દ્રિયો તથા મન ઉપર વિજય.

### બોધ

- આપણે શરીર અને ઈન્દ્રિયોને સેવક બનાવવા તથા તપ અને સંયમ દ્વારા ઈન્દ્રિયોને જીતવી.
- તત્ત્વજ્ઞાનરૂપી લગામ વડે ઈન્દ્રિયો અને મન ઉપર વિજય મેળવવો.
- જપ તપ સંયમ દોહિલો, ઔષધ કડવી જાન, સુખકારન પીછે ઘનો, નિશ્ચય પદ નિર્વાણ.

॥ શ્રી સદ્ગુરુચરણાર્પણમસ્તુ ॥

• • •

### હે પ્રભુ ક્યારે ?

- પૂર્ણિમાબેન શાહ

આ જગતની જંજાળોથી, પ્રભુ દૂર થાઉં હું ક્યારે ?  
પ્રતિબંધોના બંધનોથી, પ્રભુ મુક્ત થાઉં હું ક્યારે ?  
રાજપ્રભુના ચરણશરણમાં, નિત્ય રહું પ્રભુ હું ક્યારે ?  
ગુરુદેવની દિવ્યદૃષ્ટિના તેજ ઝીલું, પ્રભુ હું ક્યારે ?  
સર્વ જીવોને સમત્વભાવથી જોઈ શકું, પ્રભુ હું ક્યારે ?  
રાગદ્વેષની નિબીડ ગ્રંથિને ભેદી શકું, પ્રભુ હું ક્યારે ?  
અનંતકાળના અનંત દુઃખોને છોદી શકું, પ્રભુ હું ક્યારે ?  
અનંત દુઃખથી મુક્ત થઈને અનંત સુખ માણું, પ્રભુ હું ક્યારે ?  
રત્નમયી રાજવાણીનું શ્રવણ કરું હું પ્રભુ ક્યારે ?  
સદ્ગુરુદેવની પુનિત વાણીના ઘૂંટ પીઉં હું પ્રભુ ક્યારે ?  
એક જ આશ છે આ પામરની, પૂરી થશે પ્રભુ ક્યારે ?

કૃપાળુદેવની કૃપા જ્યારે વરસશે ત્યારે !

સદ્ગુરુદેવની કૃપા જ્યારે વરસશે ત્યારે !







તેમાંથી બહાર આવતાં ઉપયોગ પરસન્મુખ થાય ત્યારે પરસમયરૂપ છે. અજ્ઞાની સંસારી જીવો તો એકાંત પરસમય રૂપ જ છે.

આનંદઘનજીએ અહીં જે ‘સ્વસમય’ અને ‘પરસમય’ની વાત કરી છે તેને મળતી આવતી વાત આચાર્ય ભગવંત શ્રી કુંદકુંદાચાર્યે ‘શ્રી સમયસાર ગાથા-૨’ માં કરી છે. તેનો ઉલ્લેખ કર્યા વગર રહી શકાય એવું નથી. આચાર્યશ્રી ફરમાવે છે,

જીવ ચરિત-દર્શન-જ્ઞાનસ્થિત સ્વસમય નિશ્ચય જાણવો;  
સ્થિત કર્મપુદ્ગલના પ્રદેશે પરસમય જીવ જાણવો.

(ગુજરાતી પદ્યાનુવાદ - શ્રી હિં.જે. શાહ)

તેની શ્રી અમૃતચંદ્રાચાર્યની ટીકાનો અનુવાદ ટૂંકમાં આ પ્રમાણે આપ્યો છે કે : “જ્યારે આ જીવ, ભેદજ્ઞાન જ્યોતિનો ઉદય થવાથી સર્વ પરદ્રવ્યોથી છૂટી આત્મતત્ત્વ સાથે એકત્વગતપણે વર્તે છે ત્યારે દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રમાં સ્થિત હોવાથી સ્વને એકત્વપૂર્વક જાણતો તથા સ્વ-રૂપે એકત્વપૂર્વક

પરિણમતો એવો તે ‘સ્વસમય’ એમ પ્રતીતરૂપ કરવામાં આવે છે, પણ જ્યારે તે આત્મતત્ત્વથી છૂટી પરદ્રવ્યના નિમિત્તથી ઉત્પન્ન મોહરાગદ્વેષાદિ ભાવો સાથે એકપણું માનીને વર્તે છે ત્યારે પુદ્ગલકર્મના પ્રદેશોમાં સ્થિત હોવાથી પરને એકત્વપૂર્વક જાણતો તથા પરરૂપે એકત્વપૂર્વક પરિણમતો એવો તે ‘પરસમય’ એમ પ્રતીતરૂપ કરવામાં આવે છે.”

વિસ્તારભયથી ટીકાનો અર્થ અહીં ટૂંકાવીને લખ્યો છે. વિશેષ અભ્યાસ માટે ‘સમયસાર’ ગાથા-૨, ‘પ્રવચનસાર’ ગાથા-૯૪ (સોનગઢ પ્રકાશન) તેમજ ‘સમયસાર કળશ-૧’ની ટીકાઓ અને ભાવાર્થનું અવલોકન કરવું. પ્રયોજન તો એ જ છે કે આપણે રાગદ્વેષઅજ્ઞાનરૂપ ‘પરસમય’ બનતાં અટકીને સ્વભાવ તરફ વળીને ‘સ્વસમય’ બનીએ.

તે માટે જે તત્ત્વદષ્ટિ જોઈએ તે આનંદઘનજી આગળની ગાથાઓમાં આપવાના છે. તે યથાવસરે જોઈશું. (ક્રમશઃ)

### વાચકના પ્રતિભાવ

‘સ હિતસ્ય ભાવમ્ ઇતિ સાહિત્યમ્ ।’ ઉક્તિને સાર્થક કરતું ‘દિવ્યધ્વનિ’ સામયિક હું ઈ.સ. ૧૯૮૨ થી ખંભાત નગરેથી વાંચું છું. સામાજિક પ્રગતિની સાથે સાથે આત્મિક પ્રગતિના ઉમદા માર્ગો બતાવતી આ સાહિત્યયાત્રા અર્થોચિત... ‘ગાગરમાં સાગર’ના ભાવવાળી... નિષ્પક્ષ... માહિતીપ્રદ... નાવીન્યસભર... ચિત્રાત્મક સુંદરતામય અને વ્યાકરણની જાગૃતિ ધરાવતું ‘માઈલસ્ટોન’ છે. સંસ્થાના સમાચારો, વૈરાગ્ય સમાચાર, ધર્મબોધ પમાડતા પદો, બાળવિભાગ, આધ્યાત્મિક જ્ઞાનપ્રકાશ આપનારાં લેખો, વચનામૃતની અમીટ નજર તથા પરમ પૂજ્ય શ્રીમદ્ રાજચંદ્રજીના ભવસાગરથી તારનાર વચનામૃતોનું સાન્નિધ્ય આત્માને શુદ્ધ બનાવે છે. આ માટે પૂજ્યપાદ શ્રી આત્માનંદજી તથા સંપાદક શ્રી મિતેશભાઈ એ. શાહને કોટિશઃ અભિનંદન...

ધન્યવાદ... નમસ્કાર... - રોહિતકુમાર ભાનુપ્રસાદ જોશી (ખંભાતવાળા)

વર્તમાનમાં સમતા અને સંતોષ, જીવનમાં શાંતિ, મરણ વખતે સમાધિ, પરલોકમાં સદ્ગતિ.



સાધર્મિઓ પ્રત્યે વાત્સલ્ય ન હોવું તથા ઈર્ષ્યાભાવ કરવો તે.

(૮) અપ્રભાવના દોષ : સામર્થ્ય હોવા છતાં પણ ધર્મની પ્રભાવના કરવી નહીં તથા પોતાના અસત્યાદિ વ્યવહારથી ધર્મની અપ્રભાવના કરવી તે.

### આઠ મદ

મદ એટલે અભિમાન. નિમ્નલિખિત આઠ મદ જેમનામાં ન્યૂનાધિક રૂપથી જોવામાં આવે છે તે સમ્યક્દર્શનને પાત્ર થઈ શકતા નથી. સમ્યક્દષ્ટિ જીવ આ આઠ મદોથી પોતાની કક્ષા અનુસાર રહિત હોય છે. અહીં કક્ષા અનુસારનો અર્થ છે ચોથા-પાંચમાં ગુણસ્થાનમાં આ મદ શ્રદ્ધા અપેક્ષાએ અર્થાત્ અભિપ્રાયમાં સમાપ્ત થઈ જાય છે પરંતુ ચારિત્રમોહના રૂપમાં રહે છે. ૬-૭માં ગુણસ્થાનમાં તેમનો લગભગ નાશ થઈ જાય છે. શ્રેણીમાં તેમનો સર્વથા નાશ થઈ જાય છે.

(૧) જ્ઞાનમદ : પ્રાપ્ત કરેલ શાસ્ત્રજ્ઞાનનું અભિમાન કરવું અને અન્ય વિદ્વાન જ્ઞાનીપુરુષોને પોતાનાથી તુચ્છ સમજવાં. જ્ઞાનનો અહંકાર ધીરે ધીરે જ્ઞાનને ખાઈ જાય છે તથા લોકમાં તે નિંદાને પાત્ર બની જાય છે. જ્ઞાનનું અભિમાન કરવાથી અપયશનામકીર્તિ નામકર્મનો બંધ થાય છે.

(૨) પૂજામદ : પોતાની પ્રતિભા અથવા સાધુવેશ અથવા વિદ્વત્તા આદિ જોઈને લોકો દ્વારા માન-પ્રતિષ્ઠા, પૂજા, સ્તુતિ આદિ કરવાથી અંદરમાં અભિમાન પેદા થવું કે મારા જેવું કોઈ નથી. હું તો ભગવાન જેવો થઈ ગયો છું ઈત્યાદિ પૂજા મદ છે.

(૩) કુળમદ : પોતાના પિતા તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ શ્રેષ્ઠ કુળનું

અભિમાન કરવું કુળમદ કહેવાય છે.

(૪) જાતિમદ : પોતાની માતાના પિતા તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ શ્રેષ્ઠ કુળનું અભિમાન કરવું જાતિમદ છે.

(૫) બળમદ : પ્રાપ્ત થયેલ શારીરિક, માનસિક કે વાચિક શક્તિ પર અભિમાન કરવું બળમદ છે.

(૬) રિદ્ધિમદ : પ્રાપ્ત થયેલ રિદ્ધિ અથવા સંપત્તિનું અભિમાન કરવું રિદ્ધિ મદ છે.

(૭) તપમદ : પોતે કરેલી તપસ્યાનું અભિમાન કરવું તે તપમદ છે.

(૮) શરીરમદ : પ્રાપ્ત થયેલા શરીરની સુંદરતાનું અભિમાન કરવું શરીરમદ છે.

ઉપરોક્ત મદોને આપણા જીવનમાંથી તિલાંજલિ આપવી તે જ આને જાણવાનું ફળ છે.

સમ્યક્દર્શનના ૬ અનાયતન દોષ અને ૩ મૂઢતાના દોષનું વિશ્લેષણ આવતા અંકમાં જોઈશું.

(ક્રમશઃ)

### પ્રભુમહિમા

રચયિતા : બા.બ્ર.અલકાબેન

વીતરાગી છવિ પ્રભુ દેખ તેરી, મન મેં હૈ નિરાકુલતા આઈ,  
દુઃખ દ્વન્દ્વ દુવિધા સારી ટળી, અદ્ભુત શાંતિ હૈ ઉર છાઈ. (૨)  
તેરે દર્શ કી અનુપમ મહિમા કા, જબ તક ના સાર સમઝ પાયા,  
તબ તક વિષયોં કા વિષ પીકર, રાગાદિક દુઃખ અનંત સહા.  
પરિચય પાકર તેરે વૈભવ કા નિજ વૈભવ કી મહિમા આઈ.  
હે સહજ શુદ્ધ આનંદરૂપ, ત્રૈલોક્ય તિલક સિદ્ધેશ વિભુ,  
નિર્દોષ નિરામય નિષ્કલંક, શુદ્ધાત્મ જ્ઞાન પૂર્ણેશ પ્રભુ,  
અબ પાકે શરણ તેરે ચરણોં કી ડર સે વ્યાકુલતા સહજ મિટી.  
એક અરજ યહી પ્રભુ ચરણોં મેં, શરણાગત કા યે માન રહે,  
જબ તક ના શાશ્વત નિધિ પાઉં, ઉર મેં તેરા હી ધ્યાન રહે.



## ધર્મનું મૂળ - વિનય

ભાનુબેન ધરમદાસ શાહ

‘વિનય’ શબ્દ વિનમ્રતા, નરમાશ, મૃદુતા વગેરે ભીતરના, માંહ્યલાના આંતરિક ભાવો બતાવે છે. સ્વભાવથી નરમ માણસ કરુણા, દયા, સહાનુભૂતિ, અનુકંપા, હમદર્દી - બધા જ ભાવ બતાવી શકે, કારણકે તે પ્રકૃતિથી કોમળ છે, ઋજુ છે, કૃણો છે.

અન્ય ભીતરી ભાવોની જેમ વિનય પણ એક અંતરનો ઉત્તમ અને ઉમદા ભાવ છે. આ ભાવ જેનામાં છે તે પોતાનાથી મોટી ઉંમરના માબાપ સહિતના તમામ વડીલો, ગુરુજનો, જ્ઞાનીઓ, વિદ્વાનો, શ્રમણ-શ્રમણીઓ, સંતો, પ્રભુની પ્રતિમાજી વગેરે સૌને આદરભાવથી પ્રણામ કરે છે, વિનય દર્શાવે છે.

પ્રણામ કરવાની એટલે કે વિનય દાખવવાની દરેકની રીત અલગ હોય છે. કોઈ માત્ર બે હાથ જોડીને થોડા દૂર ઊભા રહીને, તો કોઈ વડીલોના પગમાં પડીને ચરણસ્પર્શ કરીને, કોઈ માત્ર ગોઠણ સુધી નમીને, પ્રતિમાજી અને સાધુસંતોને સાષ્ટાંગ દંડવત્ અથવા પંચાંગ નમાવીને, પોતાના સ્વજનો કે જેને તે આદરણીય, માનનીય, શ્રદ્ધેય, પૂજનીય, નમનીય માને છે તેઓને પણ લળીલળીને નમન કરીને વિનય બતાવે છે. કૃણી પ્રકૃતિવાળા વિદ્યાર્થીઓ અત્યંત વિનયશીલતાથી ગુરુની પાસે એકદમ નીચા નમીને પગના અંગૂઠા પકડીને પોતાની જાતને ધન્ય માને છે. વિનયમાં સામી વ્યક્તિ પ્રત્યે અત્યંત ઉપકારી ભાવ આવી જાય છે અને સહજતાથી વંદન દ્વારા વિનય દર્શાવાય છે.

“વિનય એટલે પૂજ્ય તમામ વ્યક્તિઓ પ્રત્યે અંતરમાંથી ઉદ્ભવતો આદરનો ભાવ, સન્માનનો ભાવ, અહોભાવ ઉપકૃત ભાવ.”

વિનય એટલે આત્માનો સ્વાભાવિક, સહજ, વિના પ્રયત્ને અંતરમાંથી ઉદ્ભવ પામતો, સામી વ્યક્તિ પર છાપ પાડતો, પ્રભાવિત કરતો ઉત્કૃષ્ટ ભાવ.

વિનય અને માન પરસ્પર વિરોધી ભાવ છે. અભિમાની, અહંકારી, ગર્વિષ્ટ, ઘમંડી માણસ કોઈને નમતો નથી, વગર બોલાવ્યે બોલતો નથી, વગર પૂછ્યે જવાબ આપતો નથી. આવા માણસને સામેથી જો આપણે ગરજ હોય તો બોલાવવો પડે છે. અહંકારનો ભાર તેના દિલદિમાગમાં એટલો બધો ભરપૂર હોય છે કે તે અક્કડ જ રહે છે. કોઈને નમતો નથી, આદરભાવ આપતો નથી. વિનય ગુણથી વિરુદ્ધ ગુમાનભાવને તે વધુ મહત્ત્વ આપે છે. “નમ્યા તે સૌને ગમ્યા, ભગવાનને પણ ગમ્યા” પણ તેને નમવામાં રસ નથી, તો પછી ગમવાની વાત આવે જ ક્યાંથી ? તે પોતાના અહમ્ને બરાબર પોષે છે, પંપાળે છે અને આવો આત્મભાવથી વિરુદ્ધનો ભાવ તેની રગેરગમાં રમ્યા કરે છે. આ ભાવ તેનામાં એટલો સહજ થઈ ગયો હોય છે કે આના કોઈક દિવસ વિપરીત પરિણામ આવશે, પશ્ચાત્તાપ કરવો પડશે, તેનું અહિત થશે, તે એકલો પડી જશે, સમાજના માણસો તેને અહંકારી - તોછડો - સ્વચ્છંદી તરીકે તેની ઓળખ ઊભી કરશે, જરૂર વગર કોઈ બાલોવશે નહીં, સામું પણ નહીં જુએ તેનો તેને ખ્યાલ આવતો નથી. તેથી વિનયશીલતા સમાજની પ્રત્યેક વ્યક્તિમાં ભારોભાર હોવી જ જોઈએ. આ અત્યંત જરૂરી સદ્ગુણ છે.

વિનય ગુણને નષ્ટ કરનારા ગુમાનના આઠ પ્રકાર છે તેને સમજીને પછી સદંતર ત્યાગી દેવા જોઈએ.





વિનય ગુણને લીધે શાખ, પ્રતિષ્ઠા, આબરૂમાં વધારો થાય છે, સૌના માટે વિશ્વસનીય બની શકાય છે. વિનયથી વ્યક્તિની કદર થાય છે, ઉન્નતિ થાય છે, યશ વધે છે અને ધર્મની બાબતોમાં જુવાળ, ઉભરાટ આવે છે. ● આપણાથી વધુ જે વિનય બતાવવામાં ચડિયાતા છે, આ સદ્ગુણ જેનામાં વ્યાપેલો છે તેને આપણે પ્રેમથી નમવું જોઈએ. સમદષ્ટિથી સૌનો વિનય કરવો જોઈએ. ● આંબો કેરીથી લૂમઝૂમ થાય અને વધુ ને વધુ ભોંય ભણી વળતો થાય, તેમ જેનામાં વિનયગુણ છે તેણે દિન-પ્રતિદિન વધુ નમવું જોઈએ. વિનય, નમ્રતામાં વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ. ● કોઈપણ સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ સમયે અહંકારનો ભાવ ન આવવો જોઈએ, નહિતર આપણી સફળતા નકામી જાય છે. શ્રીમદ્જી કહે છે કે “૨જકણ કે રિદ્ધિ વૈમાનિક દેવની, સર્વે માન્યા પુદ્ગલ એક સ્વભાવ જો.” જે કંઈ મળે તે સર્વ પુદ્ગલ સમાન છે અને જે ક્ષણજીવી છે તેના પ્રત્યે અભિમાન શું? વિનય જ માત્ર બતાવવો જોઈએ. ● “વિદ્યા વિનયેન શોભતે,” “વિદ્યા વિહીન નર પશુ” આ રીતે સાક્ષર વ્યક્તિમાં વિનય ગુણ ભારોભાર હોવો જોઈએ. ● શહેરના, ગ્રામીણ, શિક્ષિત, અર્ધદગ્ધ, અશિક્ષિત, ધનવાન, ગરીબ પ્રત્યે યથાયોગ્ય વિનયભાવ દર્શાવવો જોઈએ. ● શાળામાં ભણતા તમામ વિદ્યાર્થીઓને વિનયગુણનું શિક્ષણ તેના અભ્યાસક્રમ કરતાંય વધુ મહત્વનું હોવું જોઈએ. કોલેજના શિક્ષાર્થીઓ થોડા સ્વચ્છંદી થઈ જાય છે અને કોલેજમાં મનસ્વી વર્તન કરતાં અચકાતા નથી. તેથી સૌ પ્રથમ શિક્ષક અને પ્રાધ્યાપક બંનેની જવાબદારી વિનય, વિવેક, નમ્રતા વગેરેની બાબતમાં આદર્શ હોવી જોઈએ; જેથી વિદ્યાર્થીઓ પણ પોતાના ગુરુની જેમ (અનુકરણ) આદર્શ વર્તન કરે અને આ સદ્ગુણના ઊંડા મૂળ પોતાના મગજમાં રોપે. આપણા દેશનું ભવિષ્ય આપણા વિદ્યાર્થીઓ, યુવાવર્ગ છે. તેથી આ ગુણ અને તેનું મહત્વ જો તેને બરાબર લાગ્યું હશે તો પરિવાર, સમાજ, દેશ વગેરેને તેના ઉમદા ફળ

ચાખવા મળશે. ● જો કોઈને અન્યાય થયો હોય તો અન્યાયકર્તા સાથે પણ ઝઘડવાના ઊંચા અવાજથી, કટુતાથી બોલવું જોઈએ નહીં પણ અન્યાયનો સામનો પણ ધીમા અવાજથી, વિનયથી કરવો જોઈએ; જેથી ઝઘડો મહાભારતનું સ્વરૂપ ન લે. વિનયપૂર્ણ વ્યવહાર સામા માણસને જલદી અભિભૂત કરે છે અને શાંત થઈ જાય છે. ● સાધુ સંતોએ પણ વિદ્યાર્થીઓની શિબિર યોજીને તેઓને વિનયની અગત્ય, ઉપયોગિતા સુંદર, સચોટ રીતે સમજાવવી જોઈએ અને તેવું આચરણ પોતેય કરે અને શિબિરાર્થીઓને પણ કરાવે. સમાજ પ્રત્યે શીખવનારની ફરજ છે, કર્તવ્ય છે, તેમાં ચૂક ન આવવી જોઈએ.

આનંદ શ્રાવકને અમુક પ્રમાણમાં અવધિજ્ઞાન હતું. પણ ગૌતમ ગુરુને એમાં શંકા લાગી. ભગવાન મહાવીરને પૂછ્યું તો તેમણે કહ્યું કે શ્રાવકજી સાચા છે. તમારે તેમની માફી માગવી જોઈએ. ગૌતમગુરુ તરત જ આનંદ શ્રાવક પાસે ગયા અને તેમની માફી માગી. આ દષ્ટાંત અતિ વિનમ્રતા અને ઉચ્ચ વિનયશીલતાનું છે. અતિ વિદ્વાન અને બહુસૂત્રી હોવા છતાં ગૌતમે માફી માગી. ‘આત્મસિદ્ધિ’માં પણ વિનયની વાત શ્રીમદ્જીએ સરસ રીતે કહી છે, “જે સદ્ગુરુ ઉપદેશથી, પામ્યો કેવળજ્ઞાન; ગુરુ રહ્યા છન્નસ્થ પણ, વિનય કરે ભગવાન. એવો માર્ગ વિનય તણો, ભાખ્યો શ્રી વીતરાગ; મૂળ હેતુ એ માર્ગનો, સમજે કોઈ સુભાગ્ય.”

ગુરુ પહેલા શિષ્યને કેવળજ્ઞાન થાય તો પણ શિષ્ય અત્યંત વિનયથી ગુરુને પ્રણામ કરે છે ! આપણા વીતરાગી દેવોએ ધર્મનું મૂળ વિનયને બતાવ્યો છે. પણ આ વાત કોઈ શ્રી સોભાગભાઈ જેવા વીરલા જ અપનાવી શકે, દરેકનું ગજું નથી.

સંક્ષેપમાં, વિનયધારી વ્યક્તિ સૌને વહાલી લાગે છે. આપણે પણ તેવા થઈએ એવી અંતરની ભાવના. ■ ■ ■











## કુટુંબ સુમેળના સદ્ભાવ સૂત્રો

- મા-બાપ જીવતા હોય ત્યારે એમને અપમાનિત કરી ચૂપ કરે ને એમના મર્યા પછી એમના ફોટાને ધૂપ કરે... એ સંતાનો કેવા કપૂત કહેવાય ?
- માતૃભાષા, માતૃભૂમિ ને માતાનો કોઈ વિકલ્પ નથી.
- દુનિયામાં દર વર્ષે લગભગ પાંચ કરોડથી વધુ સ્ત્રીઓ ગર્ભપાત કરાવે છે. તારી માતાએ પણ ગર્ભપાત કરાવ્યો હોત તો તું આજે હયાત હોત ખરો ?
- પ્રસૂતિની પીડા વેઠીને પણ તને જન્મ દેનારી માતાને સતત પીડા આપતાં તારું કાળજું કપાઈ જતું નથી ?
- ગાંડા દીકરાને પણ માતા તો જીવનભર નભાવે છે ને એવી ડાહી મા દીકરાને ન ભાવે - એ કેવું કહેવાય ?
- મા-બાપને વૃદ્ધાશ્રમમાં મૂકવા જતા યુવાન તું આટલું તો વિચાર કે તને એમણે અનાથાશ્રમમાં મૂક્યો હોત તો તારી હાલત શી હોત ?
- બધાં જોડે બંધાય એનું નામ સંબંધ, પણ માતા જોડે બંધાય એ તો ઋણાનુબંધ કહેવાય.
- કૂતરા પર હાથ ફેરવનારને કૂતરો વફાદાર રહે છે, તારા પર હાથ ફેરવનાર મા-બાપને વફાદાર રહેવા જેટલી લાયકાત તું જાળવી ન શકે ?
- તું જન્મ્યો ત્યારે તું રડતો હતો ને તારી મા હરખભેર હસતી હતી, હવે એટલું ધ્યાન રાખજે : તું હસતો હોય ત્યારે તારી મા રડતી ન હોય.
- પુત્ર માટે રાતા લોહીને સફેદ દૂધમાં પલટાવે એનું નામ માતા ને દૂધ દેનારી એ માતાને રાતા પાણીએ રોવડાવે એનું નામ કપૂત ! તું કપૂત તો નથી ને ?
- રડવું હોય તો માથું મૂકીને રડવા માટે ખભો તો કોઈનોય મળશે, પણ ખોળો તો આખી દુનિયામાં એક માત્ર માનો જ મળે.
- કવિ બોટાદકરે લખેલું છે કે, ‘મીઠા મધુ ને મીઠા મેહુલા રે લોલ, એથી મીઠી મોરી માત જો, જનનીની જોડ સખી નહિ જડે રે લોલ.’ મધ તો પીવાથી ઘટે ને મેહુલિયો પણ કદીક રૂઠે, જ્યારે વધઘટથી પર એવી માતાના પ્રેમની મીઠાશ તો કદીય ઘટે પણ નહિ ને વળી એની મમતાનો મેહુલિયો કદીય રૂઠે પણ નહિ.
- હૃદયથી પ્રત્યેક મા એક જ હોય છે, ભલે ને પછી એ દેહથી કે દેશથી અલગ હોય કે અનેક હોય !
- સરસવના ઝીણા દાણા જેટલી પેટમાં રહેલી પથરી તને ‘ત્રાહિમામ’ પોકારાવી શક્તી હોય તો પછી બે કિલો વજનવાળા તને નવ-નવ મહિના સુધી તારી માતાએ ગર્ભમાં શી રીતે ઊંચક્યો હશે ?
- આંધળી માને દીકરો દેખાય પણ દેખતા દીકરાને માતા ન દેખાય તો માનવું કે દીકરાનો દિ’ ફર્યો છે.



## બાળ વિભાગ



સંકલન : મિતેશભાઈ એ. શાહ

### મનની શાંતિ

જોશુઆ લેબમેન જ્યારે યુવાન હતા એ સમયનો એમના જીવનનો એક પ્રસંગ છે.

તેઓ પોતાના જીવનમાં કઈ કઈ સિદ્ધિઓ હાંસલ કરવી છે એનાં જ રોજ સુખસ્વપ્નો જોયાં કરે !

એક દિવસ તેમને થયું કે આ બધી ઈચ્છિત વસ્તુઓ મારે એક કાગળ પર ટપકાવી લેવી જોઈએ. તેમણે આ ઈચ્છિત વસ્તુઓની એક લાંબી યાદી તૈયાર કરી. પછી એ યાદી અનુસાર તેમણે એ વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ માટે પ્રયાસો કરવા માંડ્યા.

થોડા દિવસ વીત્યા પણ એમાં કોઈ વિશેષ પ્રગતિ થઈ હોય એવું તેમને લાગ્યું નહિ.

એથી તેઓ એ યાદી લઈને એક અનુભવી, જ્ઞાની અને પરિપક્વ બુદ્ધિવાળા એક વૃદ્ધ પાસે પહોંચી ગયા અને તે વૃદ્ધના હાથમાં યાદી મૂકીને બોલ્યા, “આ બધું પ્રાપ્ત કરવાથી જીવનની સમસ્ત ઉપલબ્ધિઓ શું સિદ્ધ ન થઈ શકે?”

વૃદ્ધે કહ્યું, “વત્સ, યાદી તો ખરેખર ખૂબ સુંદર છે. પણ તું એક અત્યંત મહત્વની અને ઉપલબ્ધ કરવા યોગ્ય વસ્તુ આ યાદીમાં લખવાની ભૂલી ગયો છે ! એ વસ્તુના અભાવથી આ યાદી સાવ નિરર્થક બની ગઈ છે. પણ એ ભુલાઈ ગયેલ વસ્તુનો સાક્ષાત્કાર વિચાર કરવા માત્રથી સંભવી શકે નહિ, એ માટે તો અનુભવેલ સત્ય હોવું જોઈએ !”

“તો એ વસ્તુ અર્થાત્ તત્ત્વ કયું છે તે મને આપ કહો અને મને ઉપકૃત કરો.”

આ યાદીના કાગળના એક ખૂણે તે વૃદ્ધે લખ્યું “મનની શાંતિ”.

જોશુઆ લેબમેનને હવે સમજાયું કે મનની શાંતિ વિનાની બધી ઉપલબ્ધિઓ નિરર્થક છે.

### શિક્ષક અને વાલી

બાળકોના એક આદર્શ શિક્ષક તરીકે મોટી નામના મેળવનાર તથા ‘મુછાળી મા’નું બિરુદ પ્રાપ્ત કરનાર ગિજુભાઈ બધેકા બાળકોના શિક્ષક માત્ર નહોતા, તેઓ બાળકોના એક સાચા વાલી પણ હતા. પોતાના બાળક પ્રત્યે કોઈ માતાપિતા કે વાલી જેવો પ્રેમ દાખવે એવો જ પ્રેમ ગિજુભાઈ બધેકા બાળકો પ્રત્યે દાખવતા.

એક દિવસ ગિજુભાઈ વર્ગમાં બાળકોને ભણાવી રહ્યા હતા. દરેક વિદ્યાર્થીના હાથમાં પાઠ્યપુસ્તક હતું. ગિજુભાઈએ જોયું કે બાળકો પાઠ્યપુસ્તક વાંચવામાં તલ્લીન છે !

તેમણે ફરીવાર નજર કરી તો છેક છેલ્લી હારમાં બેઠેલો એક વિદ્યાર્થી તેની પાસે બેઠેલા એક બીજા વિદ્યાર્થીના પાઠ્યપુસ્તકમાં નજર ફેરવી રહ્યો હતો. આ જોઈને ગિજુભાઈએ પેલા વિદ્યાર્થીને ઊભો કર્યો.

ગિજુભાઈએ તેને પૂછ્યું, “તારી પાસે પાઠ્યપુસ્તક નથી ? તેં હજી તે ખરીદ્યું નથી ? બીજાના પુસ્તકમાં શા માટે જુએ છે ?”

વિદ્યાર્થી માત્ર આટલું જ બોલી શક્યો, “અમે પુસ્તક ખરીદી શકીએ એમ નથી.”

ગિજુભાઈ ઘેર આવ્યા, પણ તેમના મનને સતત એક પ્રશ્ન ડંખી રહ્યો હતો - મેં તેને ઊભો

કર્યો, કારણ કે તેની પાસે પાઠ્યપુસ્તક નહોતું. પણ શા માટે નહોતું? તેના માતાપિતા એ ખરીદી શકે તેવી સ્થિતિ ધરાવતાં નથી એટલે જ ને ! હું શું તેનો શિક્ષક જ છું? તેનો હું વાલી નથી શું?

બીજે દિવસે ગિજુભાઈએ પેલા વિદ્યાર્થીને પોતાની પાસે બોલાવ્યો અને તેના હાથમાં થોડા પૈસા મૂકીને બોલ્યા, “હવે તું પાઠ્યપુસ્તક ખરીદી લેજે.”

વિદ્યાર્થી જરા ગળગળો થયો અને બોલ્યો, “તમે મારા શિક્ષક છો, કંઈ મારા વાલી નથી કે આમ મને પાઠ્યપુસ્તક ખરીદવા પૈસા આપી રહ્યા છો !”

ગિજુભાઈ બોલ્યા, “બેટા, આજ સુધી હું પણ એ જ ભ્રમમાં હતો કે હું તારો શિક્ષક જ છું, પણ આજે મારો એ ભ્રમ હવે દૂર થયો છે અને હું સમજી શક્યો છું કે હું તારો શિક્ષક જ નહિ, વાલી પણ છું. બધા શિક્ષકોને વહેલું-મોડું પણ આ સમજવું જ પડશે.”

### દુઃખિયા પ્રત્યે દયા

નગેન્દ્રનાથ ચટ્ટોપાધ્યાય બંગાળના એક દેશસેવક અને બ્રાહ્મ ધર્મના વિચારક અને પ્રચારક હતા. એમણે ઘણા ધાર્મિક ગ્રંથો પણ રચ્યા હતા.

આવા પ્રખર પ્રચારક ગરીબ અવસ્થામાં જીવતા હતા. ઘરની ગરીબી કેટલીક વાર તો એવી દારુણ બની જતી કે ઘરમાં ખાવા અનાજનો એક દાણો પણ હોય નહિ અને આખા કુટુંબને આખો દિવસ ભૂખ્યાં રહેવું પડે !

પણ ચટ્ટોપાધ્યાયને આ સ્વેચ્છાએ આવકારેલી ગરીબીનો મનમાં જરાયે અફસોસ નહોતો. તેઓ માનતા કે સમૃદ્ધિમાં માણસ ઈશ્વરને ભૂલી જાય છે, જ્યારે નિર્ધનતામાં તે ઈશ્વરને હર

ક્ષણે સંભારતો રહે છે.

એકવાર કોઈ એક સદ્ગૃહસ્થે, પોતાના ઘેર લગ્નપ્રસંગ હોવાથી ચટ્ટોપાધ્યાયને લગ્નવિધિ કરવા બોલાવ્યા. લગ્ન પત્યા બાદ એ ગૃહસ્થે ચટ્ટોપાધ્યાયને થોડા પૈસા આપ્યા અને કહ્યું કે તમને ઘેર પહોંચાડવા હું ભાડાની ગાડીની વ્યવસ્થા કરું છું.

ચટ્ટોપાધ્યાયે કહ્યું, “ગાડી મંગાવવાની જરૂર નથી. ગાડીના ભાડાના જે પૈસા થાય તે મને આપો. હું ચાલતો જ ઘેર જઈશ.”

ગૃહસ્થે ભાડા પેટેના થોડા પૈસા ચટ્ટોપાધ્યાયના હાથમાં મૂક્યા.

ચટ્ટોપાધ્યાયને થયું કે ચાર-છ દિવસ હવે ટૂંકા થશે, ઘર ચલાવવામાં મુશ્કેલી નડશે નહિ.

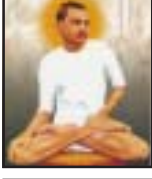
પણ તેઓ થોડું ચાલ્યા કે તેમણે માર્ગ પર એક વૃદ્ધ અને માંદો ભિખારી જોયો. એને જોઈ તેમનું હૃદય પીગળી ઊઠ્યું.

તેમણે પેલા બધા પૈસા ભિખારીને આપી દીધા અને તેને કહ્યું, “કોઈ સારા વૈદ્ય પાસે દવા કરાવજે.”

એટલું કહી પોતે આગળ ડગલું ભરે ત્યાં તો એમને એકાએક ખ્યાલ આવ્યો કે અરે, આ ભિચારા પાસે ઠંડીથી બચવા કપડું પણ નથી !”

તેઓ ભિખારી પાસે પાછા આવ્યા અને પોતાના શરીર પર ઓઢેલી ચાદર પેલા ભિખારીને ઓઢાડી દીધી !

શિયાળાની રાત ! કડકડતી ઠંડી ! છતાં ચટ્ટોપાધ્યાય ઠંડીનો કશો ખ્યાલ કર્યા વગર ઘર તરફ એક એવા સંતોષથી ડગલાં ભરી રહ્યા હતા કે, ‘હાશ, મારા પૈસા અને મારી ચાદર આજે સાર્થક બન્યાં !’



॥ Shri Param Krupalu Devay Namah ॥

# YUVA TIMES

Hame Jeena Sikha Diya

Inspired by PUJYA ATMANANDJI



## YOU ARE UNIQUE!

Think what a remarkable, un duplicatable, and miraculous thing it is to be you! Of all the people who have come and gone on the earth, since the beginning of time, not ONE of them is like YOU!

No one who has ever lived or is to come has had your combination of abilities, talents, appearance, friends, acquaintances, burdens, sorrows and opportunities.

No one's hair grows exactly the way yours does. No one's finger prints are like yours. No one has the same combination of secret inside jokes and family expressions that you know

The few people who laugh at all the same things you do, don't sneeze the way you do. No one prays about exactly the same concerns as you do. No one is loved by the same combination of people that love you – NO ONE!

No one before, no one to come. YOU ARE ABSOLUTELY UNIQUE!

Enjoy that uniqueness. You do not have to pretend in order to seem more like someone else. You weren't meant to be like someone else. You do not have to lie to conceal the parts of you that are not like what you see in anyone else.

You were meant to be different. Nowhere ever in all of history will the same things be going on in anyone's mind, soul and spirit as are going on in yours right now. If you did not exist, there would be a hole in creation, a gap in history, something missing from the plan for humankind.

Treasure your uniqueness. It is a gift given only to you. Enjoy it and share it!

No one can reach out to others in the same way that you can. No one can speak your words. No one can convey your meanings. No one can comfort with your kind of comfort. No one can bring your kind of understanding to another person.

No one can be cheerful and lighthearted and joyous in your way. No one can smile your smile. No one else can bring the whole unique impact of you to another human being.

Share your uniqueness. Let it be free to flow out among your family and friends and people you meet in the rush and clutter of living wherever you are. That gift of yourself was given to you to enjoy and share. Give yourself away!

See it! Receive it! Let it tickle you! Let it inform you and nudge you and inspire you! YOU ARE UNIQUE!

## સમાજ-સંસ્થા દર્શન

### સંસ્થાના આગામી કાર્યક્રમોની રૂપરેખા

| તારીખ                     | વાર                     | વિગત   |
|---------------------------|-------------------------|--|
| ૨૯-૬-૨૦૧૪                 | રવિવાર                  | શ્રી જિનમંદિરમાં નૂતન ધ્વજારોહણ                            |
| ૧૧-૭-૨૦૧૪ થી<br>૧૩-૭-૨૦૧૪ | શુક્રવાર થી<br>રવિવાર   | શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા શિબિર                                    |
| ૨૨-૮-૨૦૧૪ થી<br>૨૯-૮-૨૦૧૪ | શુક્રવાર થી<br>શુક્રવાર | શ્રી પર્યુષણ મહાપર્વની આરાધના                              |
| ૯-૧૦-૨૦૧૪                 | ગુરુવાર                 | શ્રી આત્મસિદ્ધિ રચનાદિન તથા<br>પૂ. લઘુરાજસ્વામીનો જન્મદિવસ |
| ૨૧-૧૦-૨૦૧૪ થી<br>૨૪-૧૦-૧૪ | મંગળવાર થી<br>શુક્રવાર  | શ્રી દીપાવલી આરાધના શિબિર                                  |
| ૨૮-૧૦-૨૦૧૪                | મંગળવાર                 | શ્રી જ્ઞાનપંચમી  |
| ૬-૧૧-૨૦૧૪                 | ગુરુવાર                 | પરમકૃપાળુદેવની જન્મજયંતી                                   |
| ૧-૧૨-૨૦૧૪ થી<br>૩-૧૨-૨૦૧૪ | સોમવાર થી<br>બુધવાર     | પૂજ્યશ્રીના જન્મદિન નિમિત્તે આધ્યાત્મિક શિબિર              |
| ૧૫-૧૨-૨૦૧૪                | સોમવાર                  | શ્રી કુંદકુંદસ્વામીનો આચાર્ય આરોહણ દિન                     |

### સંસ્થાના જિનમંદિરમાં નૂતન ધ્વજારોહણ પ્રસંગે પધારવા નિમંત્રણ

અષાઢ સુદ બીજ તા. ૨૯-૬-૧૪ના રોજ પૂજ્યશ્રીના સાન્નિધ્યમાં સંસ્થામાં જિનમંદિરમાં નૂતન ધ્વજારોહણ પ્રસંગે પૂજા, ભક્તિ, સ્વાધ્યાય આદિ કાર્યક્રમોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. આ પ્રસંગ નિમિત્તે સંસ્થામાં તા. ૨૯-૬-૧૪ થી તા. ૨૯-૬-૧૪ દરમિયાન પૂજ્યશ્રી ગોકુળભાઈ તથા આદ. શ્રી સુધીરભાઈ મહેતાના સ્વાધ્યાય યોજાશે. આ કાર્યક્રમમાં સહભાગી થવા સૌને હાર્દિક નિમંત્રણ છે.

### સંસ્થામાં 'સમ્યગ્દર્શન' વિષયના આધારે લેખિત કસોટીનું આયોજન

સંસ્થામાં તા. ૧૦-૭-૧૪ના દિવસે (ગુરુપૂર્ણિમાની શિબિરના આગલા દિવસે) બપોરે ૩-૧૫ થી ૫-૧૫ દરમિયાન 'સમ્યગ્દર્શન' વિષયના આધારે લેખિત કસોટીનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. પરીક્ષાનો અભ્યાસક્રમ સંસ્થાની વેબસાઈટ પરથી મળી શકશે અથવા સંસ્થામાં બા.બ્ર.આદ. શ્રી સુરેશજીનો સંપર્ક સાધવા વિનંતી. વધુને વધુ મુમુક્ષુઓ પરીક્ષામાં ભાગ લઈ જ્ઞાનાર્જન કરે તેવી સૌને વિનંતી છે.

પૂજ્યશ્રી સૌને આ પરીક્ષામાં ભાગ લેવા અનુરોધ કરે છે.

### નૂતન વર્ષની દિવાળી પુસ્તિકા - 'જીવનમાધુર્ય'

નૂતન વર્ષ નિમિત્તે શુભેચ્છાઓ પાઠવી શકાય તેમજ સદ્વાચન દ્વારા સુસંસ્કારો જાગૃત થઈ શકે તે હેતુથી સંસ્થા દ્વારા દર વર્ષે દિવાળી પુસ્તિકાનું પ્રકાશન કરવામાં આવે છે. વિ.સં. ૨૦૧૧ની દિવાળી પુસ્તિકા 'જીવનમાધુર્ય' પ્રગટ થશે; જેની તૈયારીઓ ચાલી રહી છે. પુસ્તિકાને સુવિચારો, વિદ્વાનોના મનનીય લેખો, સંતોના બોધામૃત, રત્નકણિકાઓ તેમજ જીવનોપયોગી વિવિધ માહિતીઓ દ્વારા સજાવવામાં આવી છે.

### સંસ્થા સંચાલિત 'વિદ્યા-ભક્તિ-આનંદધામ' ગુરુકુળનું ૧૦૦% પરિણામ

સંસ્થા સંચાલિત 'વિદ્યા-ભક્તિ-આનંદધામ' ગુરુકુળના ધો. ૧૦ના વિદ્યાર્થીઓનું બોર્ડનું પરિણામ ૧૦૦ % આવેલ છે. એસ.એસ.સી.ની પરીક્ષામાં સફળતા મેળવવા બદલ નીચેના વિદ્યાર્થીઓ તથા ગૃહપતિશ્રી નરેશભાઈ અને ગુરુકુળ કમિટિને સંસ્થા તરફથી ખૂબ ખૂબ અભિનંદન પાઠવવામાં આવે છે.

| નં. | વિદ્યાર્થીનું નામ       | પર્સન્ટાઈલ રેન્ક | નં.  | વિદ્યાર્થીનું નામ     | પર્સન્ટાઈલ રેન્ક |
|-----|-------------------------|------------------|------|-----------------------|------------------|
| (૧) | વાઘ અરજણ દુલાભાઈ        | ૯૬.૮૧            | (૭)  | બામણિયા પિંકેશ રમણભાઈ | ૮૫.૭૧            |
| (૨) | જાળોંધરા તુષાર ગોપાલભાઈ | ૯૫.૪૦            | (૮)  | મકવાણા નીકુલ નાથાભાઈ  | ૭૫.૯૭            |
| (૩) | હડીયા હસમુખ પરષોત્તમભાઈ | ૯૩.૮૧            | (૯)  | ચૌધરી વંદન ભીખાભાઈ    | ૭૨.૧૨            |
| (૪) | રાવળ દર્શન રમેશભાઈ      | ૯૧.૭૧            | (૧૦) | ચૌધરી અભય હસમુખભાઈ    | ૭૧.૧૧            |
| (૫) | મેર વિજય ગિરીશભાઈ       | ૯૧.૧૭            | (૧૧) | ગઢવી રાજવીર ઝવેરદાન   | ૫૮.૯૦            |
| (૬) | લાડુમોર સાગર માધુભાઈ    | ૮૫.૬૭            |      |                       |                  |

### સંતકુટિરના નવનિર્માણમાં આર્થિક સહયોગ આપનાર દાનવીર મહાનુભાવો

સંસ્થાના સંતકુટિરના નવનિર્માણમાં આર્થિક સહયોગ આપનારા નીચેના દાનવીર મહાનુભાવોને સંસ્થા સાભાર ધન્યવાદ પાઠવે છે :

|     |   |                |
|-----|---|----------------|
| (૧) | આદ. શ્રી ભારતીબેન તથા આદ. શ્રી અરવિંદભાઈ કારાણી, મુંબઈ                          | રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/- |
| (૨) | આદ. શ્રી કમળાબેન જયંતિલાલ શાહ<br>હસ્તે શ્રી કેયૂરભાઈ તથા શ્રી નિયમભાઈ, હિંમતનગર | રૂ. ૫૧,૦૦૦/-   |
| (૩) | આદ. શ્રી દીનાબેન તથા આદ.શ્રી નીતિનભાઈ પારેખ, મુંબઈ                              | રૂ. ૫૦,૦૦૦/-   |

### સંસ્થાના મેડિકલ સેન્ટરના નિભાવ માટે આર્થિક યોગદાન આપનાર દાનવીર મહાનુભાવો

સંસ્થાના મેડિકલ સેન્ટરના નિભાવખર્ચને પહોંચી વળવા નીચેના દાનવીર મહાનુભાવોનો આર્થિક સહયોગ સાંપડ્યો છે, જે બદલ સંસ્થા તે સર્વે દાતાઓને સાભાર ધન્યવાદ પાઠવે છે :

|     |  |              |
|-----|--|--------------|
| (૧) | આદ.શ્રી મંગળાબેન અભયભાઈ મહેતા, લંડન (યુ.કે.)           | રૂ. ૧૦,૦૦૧/- |
| (૨) | આદ. શ્રી ઈન્દિરાબેન પ્રભુદાસભાઈ ગોયાણી, ઘાટકોપર, મુંબઈ | રૂ. ૭૧૦૦/-   |







## સાભાર સ્વીકાર

સંસ્થાના વિવિધ વિભાગો માટે નીચેના દાનવીર મહાનુભાવો તરફથી આર્થિક યોગદાન પ્રાપ્ત થયું છે; જેનો સંસ્થા સાભાર સ્વીકાર કરે છે.

- (૧) આદ.શ્રી મહેન્દ્રભાઈ / વીણાબેન ખંધાર તરફથી તેઓની સાધનાકુટિરમાં તા. ૨૨-૪-૧૪ના રોજ યોજાયેલ ભક્તિસંગીત નિમિત્તે ગુરુફંડમાં રૂા. ૫૦૦૦/- આપેલ છે.
- (૨) આદ.બા.બ્ર.શ્રી સુરેશજીના નાનાજી આદ.શ્રી ખેમજીભાઈ તરફથી રૂા. ૧૫૦૦૦/- સાધક ઉત્કર્ષ ફંડ માટે પ્રાપ્ત થયેલ છે.
- (૩) રાજસ્થાનની યાત્રા દરમિયાન પ્રસાદ અને શુભેચ્છારૂપે મુમુક્ષુઓને મળેલ રૂા. ૫૦૦૦/- છાશકેન્દ્ર માટે પ્રાપ્ત થયેલ છે.

## પદ્મશ્રી ડો. કુમારપાળ દેસાઈનું વિશિષ્ટ સન્માન

રાજસ્થાનના લાડનૂમાં આવેલી જૈન વિશ્વભારતી ઈન્સ્ટિટ્યૂટ સમગ્ર વિશ્વમાં જૈનદર્શનનો વિસ્તૃત અભ્યાસ કરાવતી એકમાત્ર સંસ્થા છે. એના જૈનોલોજી ડિપાર્ટમેન્ટમાં પદ્મશ્રી ડો. કુમારપાળ દેસાઈની પ્રોફેસર ઈમેરિટસ્ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે અને જૈન વિશ્વભારતીના જૈન ફિલોસોફીના ઈતિહાસમાં મેગા-પ્રોજેક્ટમાં તેઓની સેવાઓ લેવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે. જૈન વિશ્વભારતીમાં આવું પદ પામનાર ગુજરાતના આ સૌપ્રથમ વિદ્વાન છે. અત્રે નોંધવું જોઈએ કે શ્રીમદ્ રાજચંદ્ર આધ્યાત્મિક સાધના કેન્દ્ર (કોબા) તરફથી વર્ષો પૂર્વે ડો. કુમારપાળ દેસાઈને ઉચ્ચ અને આધ્યાત્મિક સાહિત્યના સર્જન માટે ખાસ એવોર્ડ આપવામાં આવ્યો હતો. સમગ્ર કોબા પરિવાર ડો. કુમારપાળભાઈ દેસાઈને હાર્દિક અભિનંદન પાઠવે છે.



## પાટણમાં જૈનસાહિત્ય જ્ઞાનસત્ર સંપન્ન

સૌરાષ્ટ્રકેસરી પ્રાણગુરુ જૈન ફિલોસોફિકલ એન્ડ લીટરરી રીસર્સ સેન્ટર આયોજિત, સર્વમંગલમ્ આશ્રમ સાગોડિયા તથા હેમચંદ્રચાર્ય ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી-પાટણ પ્રેરિત ત્રિદિવસીય જૈનસાહિત્ય જ્ઞાનસત્ર-૧૧ સંપન્ન થયું.

પૂજ્ય ભાનુવિજયજી મ.સા.ના મંગલાચરણ બાદ યુનિવર્સિટીના વાઈસ ચાન્સેલર ડો. આર. એલ. ગોદરાએ સત્રનું ઉદ્ઘાટન કર્યું હતું. સર્વમંગલમ્ આશ્રમ વતી આદ.શ્રી જગદીશભાઈ વોરાએ વિદ્વાનોનું સ્વાગત કર્યું હતું. જ્ઞાનસત્રના સંયોજક આદ.શ્રી ગુણવંત બરવાળિયાએ સેન્ટરની પ્રવૃત્તિ અને જ્ઞાનસત્રની પૂર્વભૂમિકા રજૂ કરી હતી.

પ્રમુખસ્થાનેથી પદ્મશ્રી ડો. કુમારપાળ દેસાઈએ “હેમચંદ્રચાર્યનો વિરાટ પ્રતિભાપુંજ અને પાટણની અસ્મિતા” પર પ્રવચન આપ્યું હતું.

ગુણવંત બરવાળિયા સંપાદિત જ્ઞાનસત્રમાં પ્રસ્તુત થયેલા શોધ નિબંધોનો સંગ્રહ “જ્ઞાનધારા-૧૧”નું વિમોચન ડો. શેખરચંદ્ર જૈન, ડો. ધનવંત શાહ તથા યશ્વિન કાપડીએ કર્યું હતું.

જૈન વિશ્વભારતી ઈન્સ્ટિટ્યૂટના વાઈસ ચાન્સેલર સમણી ચરિત્રપ્રજ્ઞાજીએ આશીર્વચન કહ્યાં હતાં.

“ચતુર્વિધ સંઘમાં વીતરાગ માર્ગની વર્તમાન સમયની સમસ્યાઓ, ભાવિ પરિણામો અને સમાધાનો : મારી દૃષ્ટિએ” એ વિષય પર તેત્રીસ વિદ્વાનોએ શોધનિબંધોની પ્રસ્તુતિ કરી હતી અને છ સંઘશ્રેણિઓએ પોતાના વિચારોની અભિવ્યક્તિ કરી હતી.

### વિદ્યાર્થીઓ માટે સ્કોલરશીપ

વડાલા, મુંબઈ, આણંદ અને રાજકોટ મુકામે હોસ્ટેલ અને શાળાની પ્રવૃત્તિ ચલાવતી ૭૦ વર્ષ જૂની સંસ્થા ધી જૈન એજ્યુકેશન સોસાયટીને રાજકોટ નિવાસી, શ્રી પ્રવીણભાઈ વ્રજલાલ ખંડેરીયા તરફથી તેમના પત્ની સ્વ. સુશિલાબેનના સ્મરણાર્થે ઉચ્ચ કેળવણીમાં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓને સ્કોલરશીપ આપવા માટે રૂપિયા ૭૧ લાખનું માતબર દાન આપવામાં આવેલ છે. આ રકમના વ્યાજમાંથી દર વરસે વિદ્યાર્થીઓને રૂપિયા ૨૫ હજાર સુધીની સ્કોલરશીપ આપવાનું ધી જૈન એજ્યુકેશન સોસાયટીએ આયોજન કરેલ છે. સંપર્ક : પ્લોટ નં. ૨૫૮-૨૫૯, પોસ્ટ ઓફિસ પાસે, જૈન દેરાસર લેન, વડાલા રોડ નં. ૧૯, વડાલા (પશ્ચિમ), મુંબઈ - ૪૦૦૦૩૧. ફોન : (૦૨૨) ૨૪૧૨૭૨૫૪

### વૈરાગ્ય સમાચાર

**[૧] કોલકાતા :** સંસ્થામાં રહીને સાધના કરતાં મુમુક્ષુવિશેષ આદ. મુરબ્બી શ્રી નિર્મળાબેન કે. શાહના મોટાભાઈ શ્રી મુકુન્દભાઈ બદાણીનું તા. ૨૦-૫-૧૪ના રાત્રે ૮૩ વર્ષની વયે દેહાવસાન થયું છે. છેલ્લા સાતેક વર્ષથી તેઓ પક્ષાઘાતની સ્થિતિમાં હતા.



સ્વ. મુકુન્દભાઈ આપણી સંસ્થાના સ્થાપનાના શરૂઆતના વર્ષોમાં સાધના કરવા અવારનવાર પધારતા હતા. સંસ્થાના જિનમંદિરના નિર્માણમાં તેઓએ યોગદાન આપ્યું હતું. તેઓશ્રીએ પરમકૃપાળુદેવના વચનામૃત તથા સત્શાસ્ત્રોનો સારો અભ્યાસ કર્યો હતો. છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી તેઓ શ્રી ગોએન્કાજીની વિપશ્યના સાધનાશિબિરમાં સક્રિય હતા. શ્રી ગોએન્કાજીએ આ સાધના કરાવવા માટે આચાર્યપદે તેમની નિમણૂક કરી હતી. કોલકાતાના વિપશ્યના સેન્ટરનું તેઓ સંચાલન કરતા હતા. તેઓશ્રીને સત્સંગ, સ્વાધ્યાય તથા ધ્યાનમાં સારી રુચિ હતી. દર રવિવારે તેઓ પોતાના નિવાસસ્થાને ધ્યાનશિબિર યોજતા. શાંતસ્વભાવ અને ધર્મપ્રેમ એ તેઓના વ્યક્તિત્વની ધ્યાનાકર્ષક વિશેષતાઓ હતી. સ્વર્ગસ્થના ચક્ષુઓનું દાન કરવામાં આવ્યું હતું. સ્વર્ગસ્થના આત્માને પ્રભુ શાશ્વત શાંતિ અર્પે તેવી સમસ્ત કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

**[૨] દાંતા :** આપણી સંસ્થા સાથે સંકળાયેલ મુમુક્ષુ આદ. શ્રી વાડીલાલ સી શાહ (મઉ) હિંમતનગરના જમાઈ પ્રકાશકુમાર ભોગીલાલ ગાંધી, (દાંતા નિવાસી, હાલ સુરત)નું તારીખ ૨૫-૪-૨૦૧૪ના રોજ ૫૬ વર્ષની વયે હાર્ટએટેકથી દેહાવસાન થયેલ છે. તેમના આત્માને પરમકૃપાળુ પ્રભુ શાશ્વત શાંતિ અર્પે એવી કોબા પરિવારની પ્રભુને હૃદયપૂર્વકની પ્રાર્થના છે.

ભરતી અને ઓટનો સરવાળો તેનું નામ સાગર, સુખ અને દુઃખનો સરવાળો તેનું નામ સંસાર.

આદ. શ્રી દિનેશભાઈ/તરલાબેન બાવીસીની સાધનાકુટિરમાં પ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા તથા સંતોના ચિત્રપટાદિની સ્થાપના વેળાએ (તા. ૧-૬-૨૦૧૪)



Registered under RNI No. : GUJGUJ/2008/25883  
Permitted to post at Ahmedabad PSO on 15th of every month under Postal  
Regd. No. : GAMC - 309/2012-14 issued by SSP Ahmedabad valid upto 31-12-2014  
Publication Date 15th of every month

## ‘સદ્’નો મહિમા

- છીતુભાઈ ગો. ભક્ત  
(વિધાનગર)

માનવજીવન મહેંકી ઊઠે, જે હોય તેનામાં સદ્ગુણ ...૧  
માણસાઈના સંસ્કાર ખિલે, જે હોય તેનામાં સદ્વિચાર ...૨  
વાતચીતમાં મીઠાશ લાગે, જે હોય તેની સદ્વાણી ...૩  
જ્ઞાનને સતત વહેતું રાખે, જે હોય તેનામાં સદ્બુદ્ધિ ...૪  
મનુષ્ય જીવન શોભી ઊઠે, જે હોય તેનું સદ્વર્તન ...૫  
સૌનો આદરભાવ મળે, જે હોય તેનો સદ્વ્યવહાર ...૬  
હૃદયમાં સાચા ભાવો જાગે, જે હોય તેનામાં સદ્ભાવના ...૭  
ક્ષમા, પ્રેમ ને મૈત્રી પાંગરે, જે હોય તેનામાં સદ્ગૃહસ્થીપણું ...૮  
સત્કાર્યોમાં નિઃસ્વાર્થ દાન, જે હોય તો રૂડો સદ્ઉપયોગ ...૯  
પહેલું સુખ તે જાતે નચા, જે હોય સમજ તો સદ્ભાગી ...૧૦  
જીવનનું થાય ઘડતર - ચણતર, જે હોય તેનામાં સદ્વૃત્તિ ...૧૧  
સાચા-ખોટાનો ભેદ સમજાય, જે હોય તેનામાં સદ્વિવેક ...૧૨  
બીજાને પ્રેરણારૂપ થવાય, જે હોય તેનામાં સદ્આચાર ...૧૩  
અહમ્ ઓગાળી કરે પરોપકાર, જે હોય તેની સદ્વૃત્તિ ...૧૪

## આ અંકના વિશિષ્ટ સહયોગી દાતા

- ‘દિવ્યદવનિ’ જૂન - ૨૦૧૪ના અંક માટે રૂા. ૧૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ  
❶ આદ.શ્રી ભારતીબેન નિરંજનભાઈ મહેતા, શિવાજીપાર્ક, મુંબઈ  
તરફથી પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ ‘જ્ઞાનદાન’ની અનુમોદના કરે છે.
- ‘દિવ્યદવનિ’ જૂન - ૨૦૧૪ના અંક માટે રૂા. ૧૧,૦૦૦/-નો આર્થિક સહયોગ  
❷ સ્વ. શ્રીમતી હંસાબેન કિશોરભાઈ શાહ, (ખાર, મુંબઈ)ના આત્મશ્રેયાર્થે  
સ્વ. કિશોરભાઈના યુ.એસ.એ.માં વસતા ભાઈ-બહેનો તરફથી  
પ્રાપ્ત થયેલ છે. સંસ્થા તેઓશ્રીના આ ‘જ્ઞાનદાન’ની અનુમોદના કરે છે.

Printed & Published by Smt. Dr. Sharmisthaben M. Soneji on Behalf of  
Shrimad Rajchandra Adhyatmik Sadhana Kendra, Koba - 382 007. Dist.  
Gandhinagar (Gujarat). Printed at Bhagwati Offset, 16/C, Bansidhar Estate,  
Bardolpura, Ahmedabad - 380 004. Editor : Shri Mitesh A. Shah